

Anna Marsula
Instytut Bibliograficzny
Biblioteka Narodowa
a.marsula@bn.org.pl

Działalność normalizacyjna Komitetu Technicznego 242 ds. Informacji i Dokumentacji

Streszczenie: W artykule przedstawiono zakres działań Komitetu Technicznego 242 ds. Informacji i Dokumentacji. Wymieniono procedury opracowania norm oraz umieszczono wykaz dokumentów normalizacyjnych opracowanych przez ten Komitet od czasu jego powstania, tj. od 27 października 1994 r. do dziś.

Słowa kluczowe: normy, standaryzacja, bibliotekarstwo, Komitet Techniczny 242 ds. Informacji i Dokumentacji, Polski Komitet Normalizacyjny, ISO.

Czym są Komitety Techniczne PKN?

Komitety Techniczne (KT) Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (PKN) są ciałami kolegialnymi, powoływanymi na czas nieokreślony przez PKN do prowadzenia prac normalizacyjnych w przydzielonych im zakresach tematycznych¹. Komitety działają za pośrednictwem Grup Projektowych. Członkami KT są podmioty zainteresowane daną tematyką, działające i zarejestrowane na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, a ich liczba nie powinna być mniejsza niż pięć i większa niż trzydzieści pięć. W skład KT wchodzi: specjaliści będący reprezentantami członków KT (członka KT może reprezentować więcej niż jedna osoba, ale w głosowaniu traktowane są jako jeden głos) oraz pracownik PKN, pełniący funkcję sekretarza lub konsultanta (jeśli sekretariat KT jest prowadzony poza PKN). Ze składu Komitetu Technicznego wybierani są odpowiednio:

- przewodniczący – powoływany przez prezesa PKN na 4-letnią kadencję,
- zastępca przewodniczącego – powoływany przez prezesa PKN na 4-letnią kadencję.

Sekretariaty Komitetów Technicznych mogą być prowadzone przez PKN lub w instytucjach będących członkami KT. W przypadku Komitetu Technicznego 242 sekretariat prowadzony jest przez Bibliotekę Narodową – jej reprezentant zgłasza osobę na funkcję sekretarza.

Komitet Techniczny 242 ds. Informacji i Dokumentacji

Komitet Techniczny 242 ds. Informacji i Dokumentacji jest jednym z 260 Komitetów Technicznych, działających w strukturach PKN. Do lat 90. prace normalizacyjne z zakresu bi-

¹ *Komitety Techniczne* [on-line] Polski Komitet Normalizacyjny [dostęp 23.10.2015]. Dostępny w: <http://www.pkn.pl/komitety-techniczne>.

biotekarstwa i bibliografii przez wiele lat prowadzone były przez Bibliotekę Narodową. Do 1993 r. w Instytucie Bibliograficznym Biblioteki Narodowej działał Branżowy Ośrodek Normalizacji, w którym opracowywano normy i kierowano ogółem prac z tym związanych². Na mocy przepisów Ustawy z dnia 3 kwietnia 1993 r. o normalizacji, całość działań normalizacyjnych w Polsce przejął Polski Komitet Normalizacyjny. Skutkiem tego w dn. 27 października 1994 r. powołano Komitet Techniczny 242 ds. Informacji i Dokumentacji (pierwotnie jako Normalizacyjna Komisja Problemowa nr 242: Informacja i Dokumentacja, która działała w ramach Zespołu Zagadnień Ogólnych, Ochrony Zdrowia i Środowiska Polskiego Komitetu Normalizacyjnego), powierzając jednocześnie prowadzenie jego sekretariatu Instytutowi Bibliograficznemu Biblioteki Narodowej.

Od 2010 r. Komitet Techniczny 242 przypisany jest do Sektora Zagadnień Podstawowych i Systemów Zarządzania. W trakcie swojej niemal 21-letniej historii KT 242 miał pięciu przewodniczących, trzech zastępców przewodniczącego oraz jedenastu sekretarzy. Środowisko, w ramach którego działa Komitet 242, tworzą bibliotekarze, bibliografowie, bibliotekoznawcy, informatolodzy, ale również archiwiści, muzealnicy, wydawcy, użytkownicy tych instytucji oraz dostawcy usług edukacyjnych (poza edukacją formalną). Obecnie w skład Komitetu wchodzi dwadzieścia osób, reprezentujących czternaście instytucji członkowskich:

- Biblioteka Narodowa,
- Centralna Biblioteka Statystyczna,
- GENIUM Grzegorz Mąkosa,
- Kancelaria Sejmu, Biblioteka Sejmowa,
- Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych,
- Polski Komitet Normalizacyjny,
- Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich,
- Uniwersytet Jagielloński,
- Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu,
- Uniwersytet Mikołaja Kopernika,
- Uniwersytet Śląski,
- Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. J. Śniadeckich w Bydgoszczy,
- Uniwersytet Warszawski,
- Uniwersytet Wrocławski.

Cele działań KT 242 i spodziewane korzyści płynące z ich realizacji są następujące³:

- standaryzacja działalności informacyjnej w bibliografii i bibliotekarstwie;
- opracowanie i rozwój nowych standardów obejmujących współczesne metody i techniki przetwarzania informacji;
- rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie normalizacji;

² *Komitet Techniczny 242* [on-line] Biblioteka Narodowa [dostęp 28.09.2015]. Dostępny w: <http://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/nfs/normalizacja/komitet-techniczny-242>.

³ *Plan działania KT 242 ds. Informacji i Dokumentacji* [on-line] 20.11.2014 [dostęp 23.10.2015]. Dostępny w: http://www.pkn.pl/sites/default/files/plan_dzialania_kt_242.pdf.

- propagowanie dostępu do informacji, metod jej przetwarzania, istotnych dla prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa i gospodarki opartej na wiedzy;
- promowanie standardów bibliograficznych i dobrych praktyk służących realizacji idei bibliografii, której celem jest identyfikacja i przekazywanie wiadomości o dorobku naukowym i kulturowym naszej cywilizacji.

Cele te realizowane są poprzez wprowadzanie norm międzynarodowych do zbioru norm polskich, coroczną aktualizację norm własnych, uczestnictwo w pracach odpowiednich podkomitetów CEN i ISO, w tym także opiniowanie norm ISO, oraz prowadzenie działalności promocyjnej i popularyzatorskiej.

Definicja normy i zasady jej opracowania

Omówienie tematyki normalizacyjnej wymaga najpierw przywołania pojęcia normy. Polski Komitet Normalizacyjny definiuje ją jako dokument⁴:

- opisujący sprawdzony stan wiedzy technicznej, odzwierciedlający aktualny poziom wiedzy w danej dziedzinie,
- przeznaczony do dobrowolnego stosowania,
- służący ułatwieniu i uproszczeniu przepływu towarów i usług pomiędzy rynkami,
- mogący stanowić podstawę porozumienia sfery gospodarczej, rządowej i społecznej w spełnieniu określonych warunków bezpieczeństwa i jakości wyrobów i usług,
- chroniony prawem autorskim,
- niebędący informacją publiczną (zgodnie z art. 5 ust. 7 ustawy o normalizacji).

Zasady opracowania norm określa Procedura R2-P1 *Opracowanie Polskiej Normy i Polskiego Dokumentu Normalizacyjnego* (wersja 1.2 z 1 września 2015 r.)⁵, według której normy mogą być opracowywane jako Polska Norma własna albo stanowić wprowadzenie norm międzynarodowych i europejskich metodą tłumaczenia, metodą przedruku z tłumaczeniem lub metodą uznania.

Decyzje o podjęciu prac normalizacyjnych, a także finalnego przekazania dokumentu do zatwierdzenia, Komitet Techniczny przyjmuje w formie uchwał podejmowanych w głosowaniu. Projekty norm są w trakcie opracowania konsultowane na zewnątrz w tzw. ankietach adresowanych i ankietach powszechnych. Ankieta adresowana pozwala na uzyskanie opinii wybranych przez Komitet instytucji i organizacji, które mogą być potencjalnie zainteresowane treścią danej normy lub innego dokumentu normalizacyjnego (np. raportu technicznego). Z kolei ankieta powszechna pozwala każdemu zainteresowanemu zapoznać się z danym projektem normalizacyjnym i wyrazić swoje uwagi⁶. Projekty norm udo-

⁴ *Czym jest norma?* [on-line] Polski Komitet Normalizacyjny [dostęp 28.09.2015]. Dostępny w: <https://wiedza.pkn.pl/web/wiedza-normalizacyjna/czym-jest-norma->

⁵ *Procedury opracowania norm* [on-line] Polski Komitet Normalizacyjny [dostęp 28.09.2015]. Dostępny w: <http://www.pkn.pl/procedury-opracowania-norm>.

⁶ Link do wykazu projektów norm będących w ankiecie powszechnej zamieszczony jest na stronie głównej PKN w Sekcji Strefa normalizacji – Ankieta powszechna: <https://pzn.pkn.pl/pzn-share/page/pzn/polling?pollingType=DEFAULT> oraz w Biuletynie Informacji Publicznej PKN.

stępniane są w czytelniach PKN (bezpłatnie) lub poprzez witrynę internetową PKN (odpłatnie).

Koszty prac normalizacyjnych wynikających z europejskich zobowiązań pokrywane są z budżetu PKN⁷ (normy EN zharmonizowane do dyrektyw UE). Natomiast zapotrzebowania na prace normalizacyjne zgłaszane przez zainteresowane środowiska realizowane są odpłatnie na zamówienie podmiotów zewnętrznych. Prace te mogą dotyczyć: opracowania Polskiej Normy własnej, Polskiego Dokumentu Normalizacyjnego⁸ lub opracowania polskiej wersji językowej PN-EN, PN-ISO/PN-IEC i PN-EN ISO uznanych według procedur obowiązujących w PKN.

Normy opracowane od 1994 r. przez Komitet Techniczny 242 ds. Informacji i Dokumentacji

Zakres problematyki prac normalizacyjnych podejmowanych przez KT 242 obejmuje bibliotekarstwo, muzealnictwo, archiwistykę. W szczególności Komitet zajmuje się następującymi zagadnieniami:

- kompozycja dokumentów,
- identyfikacja i opis dokumentów,
- kodowanie,
- konwersja pism,
- języki informacyjno-wyszukiwawcze,
- przechowywanie i konserwacja dokumentów,
- zastosowanie komputerów,
- usługi edukacyjne,
- terminologia⁹.

Normy opracowywane przez KT 242 znajdują zastosowanie we wszystkich typach bibliotek, poczynając od Biblioteki Narodowej, poprzez biblioteki szkół wyższych, biblioteki centralne, naukowe, publiczne, specjalne, a kończąc na bibliotekach szkolnych i pedagogicznych, a także w archiwach i muzeach. Część opracowań jest stosowana powszechnie (np. kodowanie, transliteracja), część służy określonej celowi (np. nadawanie numerów ISBN, konserwacja dokumentów).

⁷ Zarządzenie Nr 17 Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 29 czerwca 2015 r. w sprawie zasad finansowania działalności normalizacyjnej [on-line] [dostęp 28.09.2015]. Dostępny w: <http://www.pkn.pl/sites/default/files/z17-2015.pdf>.

⁸ Polski Dokument Normalizacyjny – dokument normalizacyjny, którego numer referencyjny zaczyna się od symbolu PKN. Może być wprowadzeniem europejskich lub międzynarodowych dokumentów normalizacyjnych innych niż norma oraz dokumentów normalizacyjnych państw UE i NATO, a także opracowaniem krajowym (tzw. Polski Dokument Normalizacyjny własny). Zob. *Co to jest polski dokument normalizacyjny?* [on-line] Polski Komitet Normalizacyjny [dostęp 28.09.2015]. Dostępny w: <http://www.pkn.pl/pytanie/co-jest-polski-dokument-normalizacyjny>.

⁹ *Karta informacyjna KT 242 ds. Informacji i Dokumentacji* [on-line] Polski Komitet Normalizacyjny [dostęp 28.09.2015]. Dostępny w: <https://pzn.pkn.pl/kt/info/9000128629>.

W początkowym okresie działalności KT 242 ustanawiano głównie normy własne (PN-N), by z czasem skoncentrować się na wprowadzaniu norm międzynarodowych (ISO) i europejskich (EN) metodą tłumaczenia lub uznania¹⁰. Wynika to przede wszystkim ze strategii i zobowiązań przyjętych przez Polskę, z drugiej strony z upowszechnienia technologii informatycznych, zmuszających do stosowania międzynarodowych standardów i jednolitych zasad. Bez nich wymiana informacji w skali krajowej i międzynarodowej jest niemożliwa. Co prawda kluczowe dla bibliotekarstwa regulacje odnoszące się do zasad opisu bibliograficznego leżą poza zainteresowaniem organizacji normalizacyjnych (są, jak ISBD czy RDA, wytycznymi organizacji bibliotekarskich, a nie ISO czy CEN/CENELEC), to aspekty techniczne (np. protokoły informatyczne, kodowanie, ale i transliteracja, konserwacja papieru czy numery znormalizowane) są standaryzowane za pomocą norm międzynarodowych¹¹.

Aktualny zestaw norm ustanowionych przez KT 242 obejmuje 57 dokumentów (patrz tab. 1), z których 47 to przejęte normy ISO i/lub EN. W ostatnich latach wiele norm – w tym normy własne – zostało wycofanych, w ramach corocznego przeglądu norm¹². We wszystkich przypadkach KT 242 był zmuszony je wycofać bez zastąpienia, gdyż nie udało się znaleźć instytucji zdecydowanej na sfinansowanie prac.

Obecnie Komitet pracuje nad tłumaczeniem normy PN-ISO 2789P *Informacja i dokumentacja – Międzynarodowa statystyka biblioteczna*, która wprowadza normę ISO 2789:2013 *Information and documentation – International library statistics*. Publikacja jej planowana jest na maj 2016 r.

W planach Komitetu jest tłumaczenie normy ISO 26324:2012 *Information and documentation – Digital object identifier system (Informacja i dokumentacja – Schemat identyfikatora obiektu cyfrowego)*. Podjęcie prac uzależnione jest jednak od znalezienia sponsora gotowego ponieść koszty opracowania.

Tab. 1. Aktualny wykaz norm opracowanych przez KT 242*

L.p.	Numer normy	Tytuł normy
1.	PN-N-01152-12:1994P**	Opis bibliograficzny – Filmy
2.	PN-N-01178:1994P	Zasady skracania tytułów wydawnictw ciągłych
3.	PN-N-01228:1994P	Hasło opisu bibliograficznego – Forma nazw geograficznych
4.	PN-N-01152-8:1994P	Opis bibliograficzny – Stare druki
5.	PN-N-01222-01:1978/Az1:1997P	Kompozycja wydawnicza książki – Karty tytułowe
6.	PN-ISO 8777:1999P***	Informacja i dokumentacja – Komendy w interaktywnym

¹⁰ W ostatnim dziesięcioleciu KT 242 opracował jedną normę własną, tj. PN-N-01152-4:2009P *Opis bibliograficzny – Część 4: Dokumenty ikonograficzne*.

¹¹ Oczywiście ISO nie jest jedynym źródłem tych uregulowań. Dla środowiska informatycznego istotne są m.in. specyfikacje publikowane przez Konsorcjum W3C.

¹² Przegląd PN jest dokonywany corocznie, na początku danego roku, po ogłoszeniu przez zastępcę prezesa ds. normalizacji i obejmuje PN, dla których w roku ogłoszenia przeglądu upłynęło 5, 10, 15 itd. lat od daty publikacji. W ten sposób wycofano większość arkuszy normy własnej PN-N 01152 *Opis bibliograficzny*.

		wyszukiwaniu tekstowym
7.	PN-ISO 9230:1999P****	Informacja i dokumentacja – Ustalanie wskaźników cen książek i wydawnictw ciągłych kupowanych przez biblioteki
8.	PN-ISO 6862:1999P	Informacja i dokumentacja – Kodowany zestaw znaków matematycznych do wymiany informacji bibliograficznej
9.	PN-ISO 843:1999P	Informacja i dokumentacja – Konwersja znaków greckich na znaki łacińskie
10.	PN-ISO 6630:1999P	Dokumentacja – Bibliograficzne znaki sterujące
11.	PN-ISO 9:2000P	Informacja i dokumentacja – Transliteracja znaków cyrylickich na znaki łacińskie – Języki słowiańskie i niesłowiańskie
12.	PN-ISO 12083:2000P	Informacja i dokumentacja – Przygotowywanie i adiustacja rękopisów elektronicznych
13.	PN-N-01152-13:2000P	Opis bibliograficzny – Dokumenty elektroniczne
14.	PN-ISO 7154:2001P	Dokumentacja – Zasady szeregowania bibliograficznego
15.	PN-N-01152-5:2001P	Opis bibliograficzny – Dokumenty kartograficzne
16.	PN-N-01231:2001P	Hasło opisu bibliograficznego – Hasło tytułowe
17.	PN-N-01230:2001P	Hasło opisu bibliograficznego – Hasło korporatywne
18.	PN-ISO 11108:2001P	Informacja i dokumentacja – Papier archiwalny – Wymagania dotyczące trwałości i wytrzymałości
19.	PN-EN ISO 9706:2001P*****	Informacja i dokumentacja – Papier przeznaczony na dokumenty – Wymagania dotyczące trwałości
20.	PN-ISO 999:2001P	Informacja i dokumentacja – Wytyczne dotyczące zawartości, struktury i prezentacji indeksów
21.	PN-ISO 10324:2002P	Informacja i dokumentacja – Rejestracja zasobu – Poziom zbiorowy
22.	PN-ISO 3166-3:2002P	Kody nazw krajów i ich jednostek administracyjnych – Część 3: Kod poprzednio używanych nazw krajów
23.	PN-N-01229:2002P	Hasło opisu bibliograficznego – Hasło osobowe
24.	PN-ISO 23950:2002P	Informacja i dokumentacja – Pobieranie informacji (Z39.50) – Definicja usługi aplikacyjnej i specyfikacja protokołu
25.	PN-ISO 3166-2:2004P	Kody nazw krajów i ich jednostek administracyjnych – Część 2: Kod jednostek administracyjnych krajów
26.	PN-ISO 11798:2005P	Informacja i dokumentacja – Trwałość i wytrzymałość pisma, druku i kopii na papierze – Wymagania i metody badań
27.	PN-ISO 15707:2005P	Informacja i dokumentacja – Międzynarodowy znormalizowany kod dzieł muzycznych (ISWC)
28.	PN-ISO 3901:2005P	Informacja i dokumentacja – Międzynarodowy znormalizowany kod nagrań (ISRC)
29.	PN-ISO 5127:2005P	Informacja i dokumentacja – Terminologia
30.	PN-ISO 15489-1:2006P	Informacja i dokumentacja – Zarządzanie dokumentami – Część 1: Zasady ogólne
31.	PN-ISO 15924:2006P	Informacja i dokumentacja – Kody nazw pism
32.	PN-ISO 11799:2006P	Informacja i dokumentacja – Wymagania dotyczące warunków przechowywania materiałów archiwalnych i bi-

		bliotecznych
33.	PN-ISO 2108:2006P	Informacja i dokumentacja – Międzynarodowy znormalizowany numer książki (ISBN)
34.	PN-ISO 8459-5:2007P	Informacja i dokumentacja – Zestawienie elementów danych bibliograficznych – Część 5: Elementy danych do wymiany przy katalogowaniu i do wymiany metadanych
35.	PN-ISO 10716:2009P	Papier i tektura – Oznaczanie rezerwy alkalicznej
36.	PN-ISO 259-2:2009P	Informacja i dokumentacja – Transliteracja znaków hebrajskich na znaki łańskie – Część 2: Transliteracja uproszczona
37.	PN-ISO 259:2009P	Dokumentacja – Transliteracja znaków hebrajskich na znaki łańskie
38.	PN-N-01152-4:2009P	Opis bibliograficzny – Część 4: Dokumenty ikonograficzne
39.	PN-EN 15707:2009E*****	Analiza mediów drukowanych – Słownictwo i wymagania obsługi (<i>norma przyjęta w wersji anglojęzycznej</i>)
40.	PN-EN ISO/IEC 19796-1:2009E	Technologia informacyjna – Uczenie się, kształcenie i szkolenie – Zarządzanie, zapewnienie i miary jakości – Część 1: Podejście ogólne (<i>norma przyjęta w wersji anglojęzycznej</i>)
41.	PN-ISO 14416:2009P	Informacja i dokumentacja – Wymagania dotyczące oprawy książek, czasopism, wydawnictw ciągłych i innych dokumentów papierowych przeznaczonych do użytku w archiwach i bibliotekach – Metody i materiały
42.	PN-ISO 2709:2010P	Informacja i dokumentacja – Format do wymiany informacji
43.	PN-ISO 3297:2010P	Informacja i dokumentacja – Międzynarodowy znormalizowany numer wydawnictw ciągłych (ISSN)
44.	PN-EN 15943:2011E	Curriculum Exchange Format (CEF) – Model danych (<i>norma przyjęta w wersji anglojęzycznej</i>)
45.	PN-EN 15981:2011E	Europejski model mobilności osób uczących się – Informacje o osiągnięciach (EuroLMAI) (<i>norma przyjęta w wersji anglojęzycznej</i>)
46.	PN-EN 15982:2011E	Metadane możliwości kształcenia (MLO) – Reklama (<i>norma przyjęta w wersji anglojęzycznej</i>)
47.	PN-ISO 11620:2012P	Informacja i dokumentacja – Wskaźniki funkcjonalności bibliotek
48.	PN-ISO 15836:2012P	Informacja i dokumentacja – Zestaw elementów metadanych Dublin Core
49.	PN-ISO 690:2012P	Informacja i dokumentacja – Wytyczne opracowania przypisów bibliograficznych i powołań na zasoby informacji
50.	PN-EN ISO/IEC 19788-1:2013-06E	Technologie informacyjne – Uczenie się, kształcenie i szkolenie – Metadane zasobów edukacyjnych – Część 1: Model (<i>norma przyjęta w wersji anglojęzycznej</i>)
51.	PN-EN ISO/IEC 19788-2:2013-06E	Technologie informacyjne – Uczenie się, kształcenie i szkolenie – Metadane zasobów edukacyjnych – Część 2: Elementy Dublin Core (<i>norma przyjęta w wersji anglojęzycznej</i>)
52.	PN-EN ISO/IEC 19788-3:2014-03E	Technologie informacyjne – Uczenie się, kształcenie i szkolenie – Metadane zasobów edukacyjnych – Część 3: Podstawowy profil aplikacji (<i>norma przyjęta w wersji</i>

		anglojęzycznej)
53.	PN-ISO 27729:2014-04P	Informacja i dokumentacja – Międzynarodowy znormalizowany identyfikator nazwy (ISNI)
54.	PN-EN ISO/IEC 19788-5:2014-06E	Technologie informacyjne – Uczenie się, kształcenie i szkolenie – Metadane zasobów edukacyjnych – Część 5: Elementy edukacyjne (norma przyjęta w wersji anglojęzycznej)
55.	PN-EN 15981:2011/AC:2014-08E	PN-EN 15981:2011E, Europejski model mobilności osób uczących się – Informacje o osiągnięciach (EuroLMAI) (norma przyjęta w wersji anglojęzycznej)
56.	PN-EN 16425:2014-12E*****	Prosty interfejs publikacji (norma przyjęta w wersji anglojęzycznej)
57.	PN-EN ISO 3166-1:2014-12E	Kody nazw krajów oraz ich jednostek administracyjnych – Część 1: Kody krajów (norma przyjęta w wersji anglojęzycznej)

*W wykazie nie uwzględniono 23 norm wycofanych.

** PN-N – Polska Norma o zasięgu krajowym; litera N oznacza następującą dziedzinę normalizacji: Nauka, oświata, kultura, dokumentacja, poligrafia.

*** PN-ISO – Polska Norma wprowadzająca (metodą tłumaczenia) normę międzynarodową.

**** Litera po numerze referencyjnym normy oznacza jej wersję językową: „P” oznacza polską wersję językową, „E” oznacza wersję w języku angielskim.

***** PN-EN ISO – Polska Norma wprowadzająca normę międzynarodową, uznaną przez CEN za normę europejską lub opracowaną jednocześnie przez ISO i CEN.

***** PN-EN – Polska Norma wprowadzająca (metodą tłumaczenia) normę europejską.

***** Od 2013 r. numer normy zawiera dodatkowo miesiąc publikacji normy, np. PN-EN 16425:2014-12E, w którym „12” oznacza miesiąc (grudzień).

Źródło: opracowanie własne.

Współpraca międzynarodowa

Świadomość działań normalizacyjnych podejmowanych na arenie międzynarodowej i uczestnictwo w ich tworzeniu jest obecnie kwestią kluczową. Normy wprowadzane do polskiego systemu normalizacyjnego są, co wspomniano już kilkakrotnie, normami opracowanymi przez organizacje międzynarodowe. Komitet 242 na stałe współpracuje z:

- Komitetem ds. Informacji i Dokumentacji ISO/TC 46 *Information and documentation* oraz z jego pięcioma podkomitetami. KT 242 ma status członka (*full member* lub *member body*), co oznacza bezpośredni udział w inicjowaniu projektów norm, pracach i opiniowaniu, a także wprowadzaniu na grunt krajowy norm ISO;
- Komitetem ds. Usług Edukacyjnych poza systemem edukacji formalnej ISO/TC 232 *Learning services outside formal education*, w którym KT 242 funkcjonuje na zasadzie członka-obszernika (*correspondent member*), dzięki czemu może na bieżąco śledzić prace normalizacyjne ISO/TC 232 i wprowadzać ustanowione tu normy do zbioru norm krajowych.

W ostatnich pięciu latach w ISO/TC 46 skupiono się na aktualizacji norm dotyczących kodów krajów. W przygotowaniu są normy transliteracji języków dalekowschodnich. W tym czasie podkomitet TC46/SC4 opublikował specyfikacje techniczne związane z systemem wypożyczania książek (m.in. RFID). Z kolei TC46/SC8 zajął się opracowaniem norm związanych z międzynarodową statystyką muzeów i archiwów. TC46/SC9 skupił się na opraco-

waniu struktur znormalizowanych identyfikatorów (np. ISNI, ISCI, DOI), a obecnie pracuje m.in. nad aktualizacją znormalizowanego numeru książki ISBN. TC46/SC11 prowadzi z kolei intensywne prace nad normowaniem sfery zarządzania danymi (prowadzi aż pięć projektów norm).

W wymiarze europejskim nawiązano współpracę z Komitetami ds. Dokumentacji CEN/SS F07 *Documentation* oraz ds. Dokumentów administracyjnych CEN/SS F17 *Administrative documents*, z tym że nie prowadzą obecnie żadnego projektu normy.

Konferencja jubileuszowa

Na koniec warto wspomnieć o konferencji jubileuszowej „Normalizacja informacji i dokumentacji – tradycja i współczesność”, z okazji 20-lecia działalności Komitetu Technicznego 242, która odbyła się 17 marca 2015 r. w siedzibie PKN w Warszawie¹³. Organizatorami konferencji był PKN i Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Podczas konferencji wygłoszono następujące referaty:

- *System normalizacji dobrowolnej w Polsce* (Anna Jarońska, kierownik Sektora Zagadnień Podstawowych i Systemów Zarządzania),
- *Historia i działalność KT 242 ds. Informacji i Dokumentacji w latach 1994–2014* (Jolanta Szulc, IBiIN UŚ, przewodnicząca KT 242),
- *Normalizacja w świetle nowej strategii Unii Europejskiej "Europa 2020" i Europejskiej Agendy Cyfrowej* (Marta Grabowska, IINiSB UW),
- *Normalizacja informacji i dokumentacji w wybranych krajach Unii Europejskiej* (Anna Matysek, IBiIN UŚ),
- *Zabezpieczenie zbiorów bibliotecznych w technologii identyfikacji radiowej (RFID HF) według norm i standardów ISO* (Krzysztof Nowicki i Zbyszko Rok, Arfido Sp. z o.o.).

Podsumowanie

Komitet Techniczny 242, oprócz prowadzenia działalności normalizacyjnej, jest jednocześnie miejscem porozumienia między środowiskami związanymi z bibliotekami, archiwami, muzeami i uczelniami, których funkcjonowanie opiera się w coraz większym stopniu na narzędziach informatycznych, a bez ich standaryzacji tworzenie, przechowywanie oraz wymiana informacji nie byłyby możliwe. Automatyzacja pracy w tych środowiskach odbywa się zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym, stając się głównym trendem normalizacyjnym. Zaangażowanie polskich ekspertów w prace ISO jest o tyle istotne, że pozwala mieć realny wpływ na treść norm międzynarodowych w momencie ich tworzenia, w tym na inicjowanie projektów normalizacyjnych, ale również na ich implementację i popularyzację w kraju.

¹³ Szczegółowa relacja z tego spotkania dostępna jest na blogu Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie: STANIS, A. Normalizacja informacji i dokumentacji. W: *BuwLOG* [on-line] 21.04.2015 r. [dostęp 23.10.2015]. Dostępny w: <http://buwlog.uw.edu.pl/normalizacja-informacji-i-dokumentacji>.

Bibliografia:

1. *Co to jest polski dokument normalizacyjny?* [on-line] Polski Komitet Normalizacyjny [dostęp 28.09.2015]. Dostępny w: <http://www.pkn.pl/pytanie/co-jest-polski-dokument-normalizacyjny>.
2. *Czym jest norma?* [on-line] Polski Komitet Normalizacyjny [dostęp 28.09.2015]. Dostępny w: <https://wiedza.pkn.pl/web/wiedza-normalizacyjna/czym-jest-norma->.
3. *Karta informacyjna KT 242 ds. Informacji i Dokumentacji* [on-line] Polski Komitet Normalizacyjny [dostęp 28.09.2015]. Dostępny w: <https://pzn.pkn.pl/kt/info/9000128629>.
4. *Komitet Techniczny 242* [on-line] Biblioteka Narodowa [dostęp 28.09.2015]. Dostępny w: <http://www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/nfs/normalizacja/komitet-techniczny-242>.
5. *Komitety Techniczne* [on-line] Polski Komitet Normalizacyjny [dostęp 28.09.2015]. Dostępny w: <http://www.pkn.pl/komitety-techniczne>.
6. *Plan działania KT 242 ds. Informacji i Dokumentacji* [on-line] 20.11.2014 [dostęp 23.10.2013]. Dostępny z: http://www.pkn.pl/sites/default/files/plan_dzialania_kt_242.pdf.
7. *Procedury opracowania norm* [on-line] Polski Komitet Normalizacyjny [dostęp 28.09.2015]. Dostępny w: <http://www.pkn.pl/procedury-opracowania-norm>.
8. STANIS, A. Normalizacja informacji i dokumentacji. W: *BuwLOG* [on-line] 21.04.2015 r. [dostęp 23.10.2015]. Dostępny w: <http://buwlog.uw.edu.pl/normalizacja-informacji-i-dokumentacji>.
9. *Zarządzenie Nr 17 Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 29 czerwca 2015 r. w sprawie zasad finansowania działalności normalizacyjnej* [on-line] [dostęp 28.09.2015]. Dostępny w: <http://www.pkn.pl/sites/default/files/z17-2015.pdf>.